

19. 10. 11. 1914. 11. 13. 29 P

likai jellegűekké válnak. A tanácsnokhoz szinte nehezebb bejutni a közönséges alkalmazottnak, mint egy miniszterhez. A pedagógiai vezérférfiak szeretnek hivatalozni Kerschensteiner Györgyre, München közoktatásügyének vezetőjére, akinek rendkívüli érdemei vannak a nagyvárosi oktatás szervezése, kiépítése és gyakorlati tétele körül. Meg is hívták előadások tartására. Előadást tarthatna ez az ur arról is, hogy a müncheni városházán a tanügyi tanácsnokhoz hosszas előszobázás nélkül, sőt bármikor és azonnal bejutnak az ügyes-bajos emberek. Hogy ott nemcsak néhány befolyásos városatyának van zárnyító varázsflüve a legfelsőbb ajtókhöz.

N melyik protektor valóságos tanár- és tanítóelhelyező-intézetet tart fenn és a hozzá ajánlott jelölteket a cselédelhelyező göggyével kezeli. Ilyen rabszolgahajón beérkezni abba a révbe, amelyet fővárosi alkalmazásnak neveznek, felér egy erkölcsi gerincirtással. Arról nem is beszélünk, hogy mennyi idealizmust pusztít el a befolyásos kéményseprők, pálinkamérők stb. stb. nem mindig az érdemest támogató közbenjárásának cinizmusa. Ezek a tisztelt protektorok azután az oktató munka legfőbb bírálói. „Behoztuk a koldusokat, maradjanak hát csendben!” — így gondolkoznak. Ezek a köszívü jóakarók inspirálják többnyire a vezető hivatalnokok rideg kijelentéseit. Állítólag illetékes helyről közölték már a mostani mozgalom vezetőivel, hogy még a legkedvezőbb pénzvisszonyok esetén sem lesz a fővárosnak arravalója, hogy a mai fizetési rendszeren változtasson.

A tanárság önzetlenebb, semhogy az ifjúság rovására merész akciókba kezdene. De lelki depresszió ellen a legnormálisabb jellem sem ura önmagának. Ha a tanárokat és tanítókat nem függetleníti a főváros gondjaiktól, akkor a városzszerte épült drága iskolák harmónikus stílje merő külsőséggé válik. Akkor hiába olvassunk nap-nap után pedagógiai reformokról, — minden reformparancs, minden szép rendelkezés szemfényvesztő Potemkin-politika ténye marad!

Zsadányi Gábor.

KÖNYVEK.

Az egyelvű világszemlélet. Irta dr. Fényes Samu. Népszerű előadások. I. rész. Az Uttörő Könyvtára. Budapest, 1913.

A kormány minden érdemleges ok és indok nélkül nemrég feloszlatta a szabadgondolkodó irányban, tanító és ismeretterjesztő Uttörő-Társaságot. A megszabályozott egyesületnek most olyan védőírata jelent meg, amely több az Uttörő társaság magánügyénél. Fényes Samu a Társaság alapítója, lelke és terjesztője, kiadta első részét azoknak az előadásoknak, amelyeket mindenfelé az egyelvű világszemléletről (monizmus) tartott. Amióta egy Wilhelm Ostwald vezetése alatt a német szellemélet számos kitérősége (W. Blossfeldt, F. Oppenheimer Fr. Jodl stb.) egyesült

a Monistenbund-ban az egyelvű világszemlélet kiépítésére és gyakorlati követelményeinek megvalósítására, amióta a császárné minden tiltakozása ellenére megtartott „felekezeti-széki” — gyűléseken — egyetlen hónap lefolyása alatt nem kevesebb mint 7500 kilépés történt a tartományi egyházból, azóta a „tudomány vallása,” amint magát a monizmus nevezi, joggal tarthat számat arra, hogy a világnézetek versengésében még ellenfelei által is komolyan vétessék. Mi, szabadgondolkodók pedig, akik minden rendszert, — és ha az gyakorlati követeléseinket még oly erősen alapozná is meg, — csak akkor ismerünk el helyesnek, ha az ettől függetlenül megállja a kritikát, — közel állunk annyiban minden monisztikus rendszerhez, hogy

